

Corak Penggunaan Platform Pengajaran dan Pembelajaran di Institusi Pondok di Kedah

ASELAWATI CHE AB ADZIZ
AWAN ISMAIL
Universiti Utara Malaysia

ABSTRAK

Sekolah Zakat Kedah (SZK) mengadaptasi sistem pendidikan institusi pondok yang mengamal dan menekankan kaedah pembelajaran talaqqi iaitu interaksi bersemuka antara murid dengan guru. Namun, apabila wabak COVID-19 menular dalam negara dan Perintah Kawalan Pergerakan dikuatkuasakan, kaedah pengajaran dan pembelajaran di rumah (PdPR) melalui penggunaan platform digital mula dilaksanakan. Kaedah ini amat bertentangan dengan amalan pembelajaran secara bertalaqqi yang telah diamalkan oleh SZK sejak awal penubuhannya. Oleh yang demikian, isu-isu seperti tahap penerimaan dan keberkesanan pengajaran dan pembelajaran melalui platform digital menjadi kerisauan banyak pihak terutamanya para guru dan murid yang sudah sebatian dengan amalan bertalaqqi sejak azali seperti komuniti di SZK. Oleh yang demikian, kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti corak pendigitalan di SZK berkaitan dengan penggunaan platform digital bagi tujuan pengajaran dan pembelajaran berdasarkan Teori Kognitif Sosial. Dapatan kajian menunjukkan penggunaan telefon pintar dan komputer riba memperoleh peratusan tertinggi berbanding tablet, komputer meja, televisyen, internet mudah alih (*mobile internet*), internet rumah (Streamyx, Unifi), internet jalur lebar mudah alih (broadband), fon telinga/kepala (*ear/headphone*), dan kamera web (*web cam*) dalam kalangan guru dan murid semasa PdPR. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa penggunaan platform digital adalah lebih intensif dalam kalangan guru berbanding murid di SZK. Hasil daripada kajian terhadap corak penggunaan platform digital dan pembelajaran dalam kalangan komuniti Institusi Pondok Kedah, didapati terdapat implikasi daripada perspektif Teori Kognitif Sosial, iaitu keperluan peribadi, perlakuan, dan persekitaran saling berkait antara satu sama lain dalam penggunaan platform digital oleh guru dan murid.

Kata kunci: Sekolah zakat, platform digital, Teori Kognitif Sosial, talaqqi, COVID-19.

Usage Patterns of Digital Teaching and Learning Platforms Among Pondok Institutions in Kedah

ABSTRACT

Kedah Zakat School (SZK) adapts the educational system of a lodge institution that practises and emphasises a learning method known as *talaqqi*, which is a face-to-face interaction between pupil and teacher. However, when the COVID-19 epidemic spread in the country and the Movement Control Order was enforced, schools began implementing teaching and learning methods at home through digital platforms. This method is antithetical to the practice of learning in a collegiate manner that has been practised by SZK since its inception. Therefore, issues such as the level of acceptance and effectiveness of teaching and learning via digital platforms have become a concern for many parties, especially teachers and pupils such as the communities at SZK who have been ingrained in the practice of *talaqqi* since time immemorial. Therefore, this study was conducted to identify the digitalisation patterns at SZK pertaining to the usage of digital platforms for the purpose of teaching and learning based on Social Cognitive Theory (SCT). The findings show that smartphones and laptops have the

highest percentages of usage among teachers and students compared to tablets, desktop computers, television, mobile internet, home internet (Streamyx, Unifi), mobile broadband internet, ear/headphones, and web cameras in teaching and learning during PdPR. The findings also show that the usage of PdPR digital platforms is more intensive among teachers than pupils in SZK. Based on the findings of the study regarding the patterns of digital platform usage and learning in the communities of Kedah *Pondok* Institutions, there are implications from the perspective of Social Cognitive Theory, where there are interrelationships between personal needs, behaviour, and environment in the usage of digital platforms by teachers and students.

Keywords: *Zakat school, digital platform, Social Cognitive Theory, talaqqi, COVID-19.*

PENGENALAN

Sekolah Zakat Kedah (SZK) adalah penjenamaan bagi sekolah-sekolah yang berada di bawah kelolaan Lembaga Zakat Negeri Kedah (LZNK) dan diuruskan oleh Pertubuhan Maahad Dini Sultan Abdul Halim (Sekolah Zakat Kedah, 2020). SZK mula dibina pada tahun 2018 dengan tujuan utama untuk melahirkan ilmuan (ulama') yang kompeten dalam bidang ilmu agama dan ilmu duniawi (Pondok Moden Zakat Kedah, n.d.), di samping membantu mengatasi masalah keciciran pelajar di negeri Kedah (Hamid, 2021). Sehingga kini, terdapat tiga buah sekolah zakat di Kedah iaitu Kolej Agama Sultan Abdul Halim (KASAH) cawangan Suka Menanti, Alor Setar; KASAH cawangan Mergong, Alor Setar; dan Maahad Dini Sultan Abdul Halim cawangan Sik di Kampung Belantik (Hashim, 2022).

SZK mengadaptasi sistem pendidikan institusi pondok. Lebih tepat lagi, sistem pendidikan yang diguna pakai di SZK adalah hasil integrasi sistem pendidikan di Pondok Moden Darussalam, Indonesia dan Pondok Moden Al-Abaqirah, Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (MAIWP) (Pondok Moden Zakat Kedah, n.d.). Dua institut ini merupakan tempat rujukan utama dalam menghasilkan modul pendidikan SZK. Kebiasaannya, sistem pendidikan pondok mengamal dan menekankan kaedah pembelajaran yang disebut sebagai "*talaqqi*" yang bererti bersemuka dengan guru (Mohamad Rawi et al., 2015). Semasa "*bertalaqqi*", murid duduk di hadapan guru untuk mendengar penyampaian ilmu secara langsung tanpa perantaraan alat lain (Abd Rahim et al., 2015). Misalnya, dalam mempelajari Al-Quran dan tajwid, murid mendengar bacaan guru terlebih dahulu sebelum memperdengarkan kembali bacaan kepada guru untuk disahkan ketepatan bacaannya.

Namun, apabila wabak COVID-19 menular dalam negara dan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) dikuatkuasakan, aktiviti pengajaran dan pembelajaran (PdP) tidak mengira sistem dan peringkat mula terganggu. Sekolah dan institut pengajian terpaksa ditutup berbulan-bulan untuk mengekang penularan jangkitan COVID-19 yang boleh meragut nyawa. Akibatnya, berlaku perubahan drastik dalam kaedah penyampaian dan penerimaan ilmu antara pelajar dan guru. Kaedah pengajaran dan pembelajaran di rumah (PdPR) mula dilaksanakan untuk mengelakkan murid-murid daripada terus ketinggalan dalam pembelajaran. PdPR ialah kaedah pengajaran dan pembelajaran di rumah atau di mana-mana lokasi yang bersesuaian yang berstruktur dan terancang (Kementerian Pendidikan Malaysia, 2020).

PdPR boleh dilaksanakan melalui tiga pendekatan iaitu dalam talian; luar talian; dan *off-site*. PdPR secara dalam talian boleh dilaksanakan apabila terdapat capaian Internet dan penggunaan peranti yang membolehkan murid belajar secara *real time*. Manakala, PdPR secara luar talian berlaku apabila murid belajar menggunakan peranti seperti komputer, komputer riba, tablet atau telefon pintar tanpa capaian Internet. Akhir sekali, pembelajaran secara *off-site* ialah kaedah pembelajaran yang berlaku di lokasi seperti di pusat komuniti,

atau di mana-mana premis yang diisytiharkan sebagai pusat pemindahan sementara akibat bencana atau wabak (Kementerian Pendidikan Malaysia, 2020). Walaupun terdapat tiga jenis pendekatan untuk melaksanakan PdPR, dua daripadanya (pendekatan dalam dan luar talian) menuntut para guru dan murid untuk menggunakan platform digital. Platform digital bermaksud gabungan perisian (*software*), perkakasan (*hardware*) dan ruang digital (*digital environment*) yang menyediakan kemudahan kepada pengguna untuk bekerjasama, berinteraksi atau berurusan secara digital (Nurliyana et al., 2021).

Penggunaan platform digital memerlukan sumber-sumber seperti pengetahuan dan kemahiran dalam mengendalikan peranti-peranti digital serta wang untuk memilikinya. Sehubungan itu, beberapa isu telah timbul ekoran pelaksanaan PdPR di negara ini. Akhbar-akhbar tempatan dan media elektronik melaporkan pelbagai keluhan daripada masyarakat khususnya murid-murid dan ibu bapa mereka. Antara keluhan yang dilaporkan termasuklah keberkesanan dan tahap penerimaan terhadap PdPR serta beberapa cabaran lain seperti perbelanjaan yang banyak dan capaian internet yang terbatas (Ainal, 2021; Abdul Hamid, 2021; Ahsan, 2022; Amanina, 2022; BERNAMA, 2021b).

Oleh yang demikian, sebuah kajian empirikal perlu dijalankan untuk menentusahkan sama ada isu-isu berkaitan PdPR ini benar-benar berlaku dan mengakibatkan kesan negatif kepada kelangsungan aktiviti PdPR di Malaysia. Lebih membimbangkan sekiranya isu-isu ini lebih memudaratkan komuniti institusi pondok yang telah sebatu mengamalkan kaedah *bertalaqqi* (bersemuka) sejak zaman berzaman. Selaras dengan saranan Pengarah Pusat Kajian Kemiskinan dan Pembangunan Pelajar Asnaf Kedah iaitu Dr. Mohd Faisal Mustaffa, supaya tidak menganak-tirikan komuniti institusi pondok dalam menambah baik sistem pendidikan negara, pasukan penyelidik berhasrat untuk mengkaji tahap penerimaan dan keberkesanan penggunaan platform digital untuk tujuan PdPR dalam kalangan komuniti Sekolah Zakat Kedah.

Walaupun terdapat banyak rungutan dan keluhan yang dilaporkan di media cetak dan media elektronik tentang ketidak berkesanan PdPR, masih kurang kajian empirikal yang diterbitkan untuk membuktikan fenomena sebenar yang berlaku di Malaysia. Namun, kajian-kajian ini berlatarkan Sekolah Menengah Hafiz (Abdul Rashid & Narowi, 2021) dan Sekolah Menengah Kebangsaan (Abd Razak & Mohd Rusli, 2022; Mohd Basar et al., 2021). Sehubungan itu, penyelidik telah menjalankan kajian keberkesanan PdPR berlatarkan Sekolah Zakat untuk mengembangkan pengetahuan dan fakta tahap keberkesanan PdPR dalam sistem pendidikan Malaysia yang mempunyai pelbagai aliran.

Tambahan pula, kajian sedia ada hanya melaporkan pandangan daripada sesuatu pihak sahaja. Sebagai contoh, Abdul Rashid dan Narowi (2021) hanya meninjau pendapat guru-guru sekolah. Manakala, Abd Razak dan Mohd Rusli (2022) serta Mohd Basar et al. (2021) pula hanya meninjau pendapat murid-murid sekolah. Akan tetapi, ramai penyelidik menekankan bahawa keberkesanan pelaksanaan PdPR memerlukan usaha dan kerjasama padu daripada semua pihak berkepentingan seperti pentadbiran sekolah, guru, ibu bapa atau penjaga dan juga murid (Abd Rahman & Ramli, 2021; Abd Razak & Mohd Rusli, 2022; Sitar-Taut & Mican, 2021).

Abd Razak dan Mohd Rusli (2022) serta Mohamed Aziz et al. (2020) sependapat menyatakan keberkesanan PdPR dapat dikaitkan dengan sikap dan penerimaan pelajar terhadap amalan pembelajaran dalam talian. Mereka sependapat menyatakan, apabila murid merasakan teknologi pembelajaran dalam talian mudah digunakan, maka perasaan untuk menerima dan melibatkan diri dengan aktif dalam pembelajaran dalam talian adalah tinggi

dan sebaliknya. Sehubungan itu, kajian ini ingin melihat sama ada penerimaan murid-murid Sekolah Zakat Kedah terhadap penggunaan platform digital PdPR mempengaruhi keberkesanan pelaksanaan PdPR.

Seterusnya, objektif kajian ini adalah untuk mengenal pasti sumber-sumber yang dimiliki oleh guru dan murid Sekolah Zakat Kedah untuk mengendalikan dan mengikuti PdPR, dan untuk mengenal pasti corak kepenggunaan pendigitalan PdPR dalam kalangan murid dan guru Sekolah Zakat Kedah.

KAJIAN LITERATUR

Sistem Pendidikan Pondok dan Sekolah Zakat

Sistem pendidikan pondok merupakan sistem pendidikan formal Islam yang terawal diperkenalkan di Tanah Melayu iaitu menjelang kurun ke-19 (Abd Rahim et al., 2015; Mohamad Rawi et al., 2015). Sistem ini diwujudkan bagi memenuhi tuntutan masyarakat Islam yang memerlukan bimbingan sempurna dan mendalam terutama hal yang berkaitan dengan akidah dan ibadah. Sejak itu sistem pondok terus berkembang ke beberapa negeri seperti Kelantan, Terengganu, Kedah, Pulau Pinang, Perak dan Negeri Sembilan. Sehingga tahun 2015, dianggarkan terdapat lebih daripada 100 buah institusi sekolah pondok yang telah didirikan di Semenanjung Malaysia (Mohamad Rawi et al., 2015).

Perkataan pondok berasal daripada perkataan Arab "*funudun*" yang bererti rumah tumpangan atau tempat penginap para pengembara (Mohamed, 2003, dinyatakan dalam Mohamad Ravi, 2015). Dalam konteks pendidikan Islam, ia dikaitkan dengan rumah-rumah kecil yang didirikan sebagai tempat tinggal pelajar, berhampiran surau atau madrasah dan rumah tuan guru di sebuah kawasan khas. Hal ini bersesuaian dengan ciri-ciri pusat pengajian tradisional Islam ini yang menempatkan rumah-rumah atau pondok-pondok kecil sebagai kediaman pelajar. Pondok-pondok kecil ini dibina secara tersusun berhampiran dengan masjid dan juga kediaman pemilik pondok atau guru.

Mata pelajaran yang diajar di kebanyakan pondok termasuklah *nahu*, *saraf*, *fiqh* (fiqah), *tauhid*, *tasawuf* dan akhlak (Mohamad Rawi et al., 2015). Seperti institusi pendidikan yang lain, kurikulum pondok juga berubah dari masa ke semasa tetapi tetap berlandaskan ajaran Islam (Abu Bakar et al., 2019; Mohamad Rawi et al., 2015). Perubahan kurikulum ini berlaku hanya disebabkan perubahan guru atau pertambahan ilmu guru. Namun, asas kaedah pengajaran pondok secara tradisional masih diamalkan sehingga ke hari ini. Terdapat beberapa kaedah pengajaran tradisional di institusi pengajian pondok seperti *talaqqi* (bersemuka dengan guru), *tafaqquh* (mendalami dan menghalusi), *itqan* (menekuni), *munazoroh* (berdebat) dan *mujadalah* (berdialog) (Abu Bakar et al., 2019).

Sekolah Zakat Kedah (SZK) yang dahulunya dinamakan sebagai Pondok Moden Zakat Kedah pula merupakan sekolah menengah yang mengadaptasi sistem pendidikan institusi pondok (Abu Bakar et al., 2022). Sistem pendidikan yang diguna pakai di SZK adalah hasil integrasi sistem pendidikan di Pondok Moden Darussalam, Indonesia dan Pondok Moden Al-Abaqirah, Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (MAIWP) (Pondok Moden Zakat Kedah, n.d.). Ini bermakna, tradisi pengajian secara *talaqqi*, *munazoroh* dan *mujadalah* diamalkan di SZK. Misalnya, semasa "*bertalaqqi*" mempelajari Al-Quran dan tajwid, murid duduk di hadapan guru untuk mendengar bacaan guru dan memperdengarkan kembali bacaan kepada guru secara langsung tanpa perantaraan alat lain (Abd Rahim et al., 2015).

Oleh yang demikian, aktiviti pembelajaran di SZK dijangka lebih terjejas berbanding sekolah-sekolah dalam aliran lain semasa PKP, memandangkan kaedah bersemuka menjadi teras kepada aktiviti pengajaran dan pembelajaran di situ. Inisiatif PdPR yang menekankan

penggunaan platform digital dilihat agak bercanggah dengan amalan tradisi sesebuah institusi pondok. Sehubungan itu, wujudnya keperluan mendesak untuk menjalankan kajian ke atas keberkesanan PdPR dari perspektif SZK.

Cabaran dan Kelebihan Penggunaan Platform Digital untuk Tujuan PdPR

Nurliyana et al. (2021) mendefinisikan “platform digital” sebagai gabungan perisian (*software*), perkakasan (*hardware*) dan ruang digital (*digital environment*) yang menyediakan kemudahan kepada pengguna untuk bekerjasama, berinteraksi atau mengurus secara digital. Platform digital telah lama mula digunakan oleh rakyat Malaysia untuk pelbagai tujuan seperti berkomunikasi, berjual beli dan juga berhibur. *Shopee, YouTube, WhatsApp, Facebook* dan *Instagram* merupakan platform digital yang paling banyak digunakan oleh rakyat Malaysia (Puteri, 2021; Sualman, 2019). Namun, penggunaan platform digital untuk tujuan pengajaran dan pembelajaran (PdP) masih lagi asing bagi kebanyakan rakyat Malaysia (Mohammad, 2022).

Penularan COVID-19 merupakan penyebab utama berlakunya transformasi digital dalam kaedah PdP. Platform media sosial seperti *WhatsApp, Facebook* dan *Telegram* kini menjadi medium untuk melaksanakan pengajaran dan pembelajaran di rumah (PdPR). Selain platform media sosial, platform secara langsung (*live streaming*) seperti *Google Meet, WebEx, Zoom* dan *Microsoft Teams* juga mula diteroka fungsinya oleh para guru dan murid untuk tujuan PdPR. Aplikasi pembelajaran dalam talian seperti *Google Classroom, Kahoot, Quizizz, Wordwall* dan *Puzzle Factory* juga diguna pakai oleh para guru sebagai alat bantuan pengajaran.

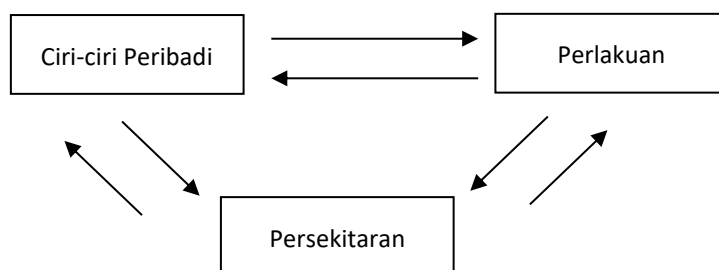
Memandangkan transformasi digital dalam kaedah PdPR masih lagi baru, berlaku secara drastik dan mengejut akibat pandemik, pelbagai cabaran harus diharungi oleh para guru dan murid. Antara cabaran yang dilaporkan dalam kajian ilmiah dan akhbar termasuklah 1. kurang pengetahuan teknikal tentang platform digital PdPR, 2. kurang peralatan asas untuk menggunakan platform digital PdPR seperti telefon pintar, komputer, kamera, dan internet, 3. kurang interaksi antara guru dan murid-murid, 4. kurang interaksi antara guru dan pihak pengurusan sekolah, 5. tiada kepuasan semasa mengajar, 6. kekangan kewangan untuk membeli peralatan PdPR, 7. kekangan persekitaran (contoh: ruang kerja atau belajar yang kondusif), dan 8. capaian internet yang tidak stabil seperti kelajuan dan liputan yang terhad (BERNAMA, 2021a; El Refae et al., 2021; Kamal & Illiyan, 2021; Mohammad, 2022).

Terdapat juga pelbagai faedah dan kebaikan yang timbul kesan daripada transformasi digital dalam kaedah PdPR. Antara faedah-faedahnya yang dilaporkan dalam kajian semasa termasuklah; 1. menambahkan pengetahuan teknikal guru dan pelajar, 2. menjimatkan kos perjalanan ke sekolah, 3. menjimatkan perbelanjaan untuk tujuan PdP (contoh: kertas, cetakan nota, pembelian buku latihan), 4. menjimatkan masa dari aspek persiapan untuk ke sekolah, perjalanan ke sekolah dan sebagainya, 5. menjimatkan tenaga dan kudrat kerana kurang pergerakan fizikal, 6. menambah baik teknik penyampaian pengajaran guru dan pembelajaran murid, 7. memudahkan komunikasi antara guru dan murid-murid (contoh: berkongsi nota, memberi tugas, pengumuman), 8. fleksibiliti masa, dan 9. fleksibiliti tempat (El Refae et al., 2021; Kamal & Illiyan, 2021; Rughoobur-Seetah & Hosanoo, 2021). Sehubungan itu, kajian ini ingin mengenal pasti sama ada faedah yang sama juga diperoleh atau cabaran seumpamanya turut dialami oleh komuniti Sekolah Zakat Kedah.

Teori Kognitif Sosial

Menerusi kajian ini, penyelidik memutuskan untuk mengadaptasi Teori Kognitif Sosial (SCT) kerana ia bertepatan dengan objektif kajian. Teori ini dibentuk pada tahun 1986, apabila Albert Bandura melancarkan bukunya yang bertajuk *Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. SCT memfokuskan mengenai seseorang individu bertindak secara kognitif terhadap pengalaman sosial mereka dan pemikiran kognitif ini kemudiannya mempengaruhi tingkahlaku dan perkembangan mereka. Bandura (1986) percaya bahawa perlakuan semasa, perlakuan lepas, perlakuan dalaman, dan perlakuan luaran seseorang individu akan saling mempengaruhi di antara satu sama lain.

Oleh itu, SCT menggabungkan gagasan pemodelan atau pembelajaran gantian sebagai salah satu kaedah pembelajaran sosial. Berdasarkan SCT, perlakuan manusia adalah dinamik dan berhubungan dalam bentuk timbal balik antara tiga faktor iaitu pengaruh persekitaran, tingkahlaku individu, dan faktor peribadi (antaranya faktor afektif, biologi dan kognitif) (Bandura, 1997). Rajah 1 menunjukkan hubungan timbal balik antara tiga faktor tersebut.

Rajah 1: Teori Kognitif Sosial (Bandura, 1986)

Berdasarkan SCT, individu digambarkan sebagai seseorang yang mengorganisasi diri, proaktif, merefleksi diri, dan mengawal diri berbanding bersikap reaktif terhadap unsur persekitaran atau dimotivasikan oleh kehendak dalaman diri (Bandura 1986, 1997). Menurut Bandura (1986), keinginan dan niat sahaja tidak akan memberi kesan yang besar sekiranya seseorang kurang bermotivasi dan merangsang tingkah laku mereka sendiri. Apabila seseorang bertindak, mereka akan menemui cara-cara untuk mengadaptasi diri terhadap persekitaran sosial yang pelbagai, mencari jalan yang sesuai untuk memintas segala halangan fizikal dan persekitaran, merekabentuk semula dan membina persekitaran yang mereka gemari, dan bertingkah laku dengan gaya yang membolehkan mereka memperolehi matlamat yang diinginkan (Bandura, 2001).

SCT telah digunakan secara meluas dalam kajian-kajian yang memfokuskan kepada efikasi sendiri, pengaturan sendiri, dan keinginan seseorang individu untuk mempertingkatkan kehidupan mereka (Bandura, 1986, 2001). Sebagai contoh, kajian lebih sedekad lalu yang dijalankan oleh Lightsey (1999) melaporkan terdapat lebih daripada 25 ribu artikel membincangkan dapatan kajian berkenaan hubungan positif di antara efikasi sendiri dan pencapaian. Berdasarkan Teori Kognitif Sosial (Bandura, 1986), efikasi sendiri sering digunakan sebagai satu pengukuran berkenaan pengawalan ke atas persekitaran.

Penilaian terhadap efikasi sendiri memfokuskan kepada tugas dan situasi tertentu (Pajares & Miller, 1997). Jangkaan efikasi adalah kesan daripada empat sumber maklumat yang berinteraksi dengan manusia secara semulajadi iaitu pengalaman masteri, pengalaman vikarius ataupun pemodelan, pujukan lisan, maklum balas dan sokongan orang lain yang

membantu kejayaan individu melaksanakan tugas, dan kebangkitan emosi dan fisiologi atau keadaan psikologi (Bandura, 1997, 2007).

Sumber pertama adalah yang paling kuat iaitu merujuk kepada kepakaran atau pencapaian. Walau bagaimanapun, peningkatan tahap efikasi sendiri bukan sahaja disebabkan kejayaan mereka tetapi juga dari segi proses dan interpretasi kejayaan tersebut (Bandura, 2007; Stajkovic & Luthans, 1998). Sumber informasi kedua dikenali sebagai pengalaman vikarius atau pemodelan. Memerhatikan kejayaan orang lain boleh membantu, seandainya seseorang dapat memahami serta mempunyai persamaan dengan model contoh tersebut (Luthans, 2002). Pujukan lisan merupakan sumber ketiga informasi yang membantu membina efikasi sendiri. Maklum balas positif yang diterima oleh seseorang individu, berserta sokongan dari individu lain dapat membantu meyakinkan seseorang itu yang mereka boleh mencapai kejayaan dalam melakukan sesuatu tugas (Bandura, 2007). Sumber informasi keempat dikenali sebagai ransangan psikologi dan emosi. Ringkasnya, sekiranya seseorang itu dapat mengurangkan kegusaran tentang sesuatu, mereka berkemungkinan besar akan merasakan bahawa diri mereka berkeupayaan, kuat, dan sukar untuk gagal (Bandura, 2007). Dalam hal ini, sumber-sumber yang dimiliki oleh guru dan murid Sekolah Zakat Kedah untuk mengendalikan dan mengikuti PdPR merupakan faktor persekitaran yang berperanan kepada guru dan murid dalam membantu proses PdPR. Manakala, faktor efikasi atau peribadi dan perlakuan merupakan faktor yang mendorong kepada corak penggunaan pendigitalan PdPR dalam kalangan guru dan murid Sekolah Zakat Kedah. Corak penggunaan pendigitalan ini berkait dengan psikologi pengguna serta emosi pengguna sumber yang mana ia membentuk corak penggunaan pendigitalan guru dan murid. Oleh itu, ketiga-tiga elemen iaitu ciri peribadi, perlakuan dan persekitaran memainkan peranan dan saling berkait dalam mengenal pasti sumber dan corak penggunaan pendigitalan PdPR guru dan murid Sekolah Zakat Kedah.

METODOLOGI

Pengumpulan data kuantitatif melalui kajian berbentuk tinjauan (*survey design*) merupakan kaedah yang sesuai bagi menjawab persoalan kajian yang bersifat deskriptif (Bougie & Sekaran, 2020; Chua, 2014; Creswell & Creswell, 2018). Oleh yang demikian, kajian ini menggunakan kaedah tinjauan untuk mencapai objektif kajian. Ini kerana masalah penerimaan pelajar terhadap pembelajaran dalam talian turut menggunakan data kuantitatif (Mohtar & Md Yunus, 2022). Kajian ini telah menjalankan proses pungutan data hanya sekali iaitu pada 27 Mac 2022 hingga 21 April 2022.

Populasi dan Sampel Kajian

Populasi ialah keseluruhan kumpulan orang, peristiwa, atau perkara yang ingin disiasat oleh penyelidik (Bougie & Sekaran, 2020), manakala sampel ialah segmen populasi yang dipilih untuk penyelidikan (Bryman, 2012). Populasi bagi kajian ini terbahagi kepada dua kumpulan iaitu:

1. para murid di tiga buah Sekolah Zakat Kedah (426 orang),
2. guru-guru yang mengajar di tiga buah Sekolah Zakat Kedah (54 orang).

Walaupun bagaimanapun, kajian ini hanya melibatkan 38 guru dan 301 murid sahaja dengan mendapatkan bantuan daripada kaunselor dan guru-guru bertugas Sekolah Zakat Kedah untuk mengedarkan borang soal selidik kepada murid semasa sesi pendaftaran

semester baharu. Manakala, soal selidik untuk guru pula diedarkan secara *drop-and-collect* di bilik guru oleh kaunselor.

Selain frekuensi, min, dan sisihan piawai, kajian ini turut membuat analisis deskriptif lanjutan seperti taburan silang (*cross-tabulation*) untuk menghuraikan dapatan dengan lebih terperinci. Analisis statistik deskriptif dalam kajian ini dikendalikan dengan perisian *Statistical Package for Social Science (SPSS)* versi 25.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Seramai 38 guru yang terlibat menerusi kajian ini. Oleh itu, analisis deskriptif digunakan untuk melihat statistik demografi maklumat diri guru. Hasil analisis dinyatakan dalam Jadual 1 di bawah ini.

Jadual 1: Maklumat diri guru

Maklumat	Kekerapan	Peratusan
1 Jantina		
Lelaki	127	42.2
Perempuan	174	57.8
Jumlah	38	100.0
2 Umur (tahun)		
Kurang daripada 30	10	29.4
30 hingga 35	18	47.4
36 hingga 40	4	10.5
Lebih daripada 40	2	5.3
Tidak menjawab	4	10.5
Jumlah	38	100.0
3 Tahap pendidikan tertinggi		
Ijazah Sarjana Muda	34	89.5
Ijazah Sarjana	4	10.5
Jumlah	38	100.0
4 Kawasan Tempat Tinggal		
Bandar	18	47.4
Sub-bandar	7	18.4
Luar bandar	13	34.2
Jumlah	38	100.0

Jadual 1 menunjukkan maklumat demografi guru yang terlibat dalam kajian ini dengan majoriti guru perempuan (57.8%). Manakala julat umur guru-guru yang mengajar di SZK adalah daripada 27 hingga 48 tahun. Namun, terdapat empat orang responden (10.5%) tidak menyatakan umur mereka. Peratusan tertinggi adalah daripada kumpulan umur 30 hingga 35 tahun (47.4%). Manakala, peratusan terendah adalah daripada kumpulan umur lebih daripada 40 tahun (5.3%). Guru-guru ini juga majoritinya berkelulusan ijazah sarjana muda (89.5%) dan hanya segelintir memiliki ijazah sarjana (10.5%). Akhir sekali, majoriti guru berbangsa Melayu (97.4%), hanya seorang sahaja bukan berbangsa Melayu dan telah menjawab di bahagian kategori "lain-lain".

Jadual 2: Maklumat kerjaya guru

Maklumat	Kekerapan	Peratusan
1 Sekolah		
KASAH Suka Menanti	23	60.5
Maahad Dini Sik	15	39.5
Jumlah	38	100.0

2	Tingkatan yang diajar		
	Satu	13	34.2
	Dua	-	-
	Tiga	3	7.9
	Empat	16	42.1
	Lima	2	5.3
	Jumlah	38	100.0
3	Jumlah subjek yang diajar		
	Satu	22	57.9
	Dua	13	34.2
	Tiga	1	2.6
	Empat	1	2.6
	Jumlah	38	100.0
4	Pengalaman bekerja sebagai guru (tahun)		
	Kurang daripada 5	11	28.9
	5 hingga 10	23	60.5
	11 hingga 15	2	5.3
	15 hingga 20	-	-
	Lebih daripada 20	2	5.3
	Jumlah	38	100.0
5	Pengalaman mengajar di SZK (tahun)		
	1 tahun	1	2.6
	2 tahun	8	21.1
	3 tahun	14	36.8
	4 tahun	15	39.5
	Jumlah	38	100.0
6	Bilangan guru mengikut subjek		
	Pendidikan Syariah Islamiah	9	23.7
	Bahasa Arab	7	18.4
	Usuluddin	6	15.8
	Bahasa Melayu	5	13.2
	Matematik	5	13.2
	Bahasa Inggeris	4	10.5
	Pendidikan Jasmani Kesihatan	4	10.5
	Sains	3	7.9
	Sejarah	3	7.9
	Perniagaan	2	5.3
	Pendidikan Seni Visual	2	5.3
	Al Quran dan As Sunnah	1	2.6
	Asas Sains Komputer	1	2.6
	Ekonomi	1	2.6
	Geografi	1	2.6

Jadual 2 menunjukkan maklum balas yang diterima daripada dua buah SZK iaitu Kolej Agama Sultan Abdul Halim (KASAH) cawangan Suka Menanti dan Maahad Dini di Sik, Kedah. Walau bagaimanapun, tiada maklum balas yang diterima daripada guru KASAH cawangan Mergong. Sebenarnya KASAH Suka Menanti dan KASAH Mergong merupakan sebuah organisasi di bawah satu pentadbiran yang sama. Oleh yang demikian, guru-guru SZK di Alor Setar berkait dan bertanggungjawab secara rasminya di bawah KASAH Suka Menanti.

Majoriti kumpulan responden guru merupakan guru Tingkatan 4 (42.1%) dan Tingkatan 1 (34.2%). Tiada maklum balas diterima daripada guru Tingkatan 3. Majoriti responden juga hanya mengajar satu (57.9%) atau dua subjek (34.2%). Hanya seorang responden masing-masing menyatakan mereka mengajar tiga atau empat subjek (2.6%).

Selain itu, kebanyakan responden mempunyai pengalaman mengajar selama 5 hingga 10 tahun (60.5%). Namun, terdapat juga segelintir responden yang mempunyai pengalaman mengajar lebih daripada 20 tahun (5.3%). Manakala, rata-rata guru telah mengajar di SZK sekitar 3 hingga 4 tahun (76.3%).

Tinjauan ini juga telah berjaya memungut data daripada guru pelbagai subjek. Terdapat 15 subjek yang tersenarai dalam Jadual 2. Majoriti responden merupakan guru yang mengajar subjek Pendidikan Syariah Islamiah (23.7%), diikuti dengan Bahasa Arab (18.4%) dan Usuluddin (15.8%). Hanya seorang guru yang mengajar subjek-subjek seperti Al Quran dan As Sunnah, Asas Sains Komputer, Ekonomi dan Geografi.

Kumpulan Responden Murid

Jadual 3 menunjukkan demografi responden murid yang terdiri daripada 301 murid berbangsa Melayu.

Jadual 3: Maklumat diri murid

Maklumat	Kekerapan	Peratusan
1 Sekolah		
KASAH Mergong	162	53.8
KASAH Suka Menanti	90	29.9
Maahad Dini Sik	49	16.3
Jumlah	301	100.0
2 Tingkatan		
Satu	53	17.6
Dua	27	9.0
Empat	132	43.9
Lima	89	29.6
Jumlah	301	100.0
3 Kelas		
1 Siddiq	22	7.3
2 Siddiq	27	9.0
4 Imtiyaz	44	14.6
4 Ihsan	22	7.3
4 Iltizam	22	7.3
4 Itqan	18	6.0
5 Imtiyaz	20	6.6
5 Iltizam	17	5.6
5 Itqan	19	6.3
Jumlah	301	100.0
4 Jantina		
Lelaki	127	42.2
Perempuan	174	57.8
Jumlah	301	100.0
5 Umur (tahun)		
13	53	1.6
14	27	9.0
16	108	35.9
17	93	30.9
18	15	5.0
19	4	1.3
20	1	0.3
Jumlah	301	100.0

Majoriti responden murid adalah penuntut di Kolej Agama Sultan Abdul Halim (KASAH) cawangan Mergong, Alor Setar (53.8%). Hal ini ternyata sekali kerana KASAH Mergong mempunyai populasi yang paling besar antara tiga buah SZK. KASAH Mergong menempatkan seramai 200 orang murid, berbanding KASAH Suka Menanti (juga terletak di Alor Setar) yang hanya mempunyai 90 orang murid. Walaupun Maahad Dini, Sik merupakan populasi kedua terbesar antara tiga buah SZK, jumlah maklum balas yang diterima adalah yang paling rendah (16.3%). Hal ini disebabkan tiada sebarang maklum balas diterima daripada murid-murid Tingkatan 3 yang bersekolah di Maahad Dini, Sik. Data yang telah berjaya dipungut juga diperoleh daripada 9 daripada 12 buah kelas yang berada di tiga buah SZK.

Dari aspek taburan jantina, majoriti responden adalah murid perempuan (57.8%). Namun jurangnya tidaklah begitu besar berbanding murid lelaki (42.2%). Murid-murid ini juga berjulat umur antara 13 hingga 20 tahun, walaupun kebiasaannya umur bagi murid-murid sekolah menengah adalah antara 13 hingga 17 tahun.

Jadual 4: Maklumat keluarga

Maklumat	Kekerapan	Peratusan
1 Penjaga Sekarang		
Ibu dan bapa	257	85.4
Ibu (tunggal)	8	2.7
Bapa (tunggal)	32	10.6
Datuk dan nenek	3	1.0
Lain-lain	1	0.3
Jumlah	301	100.0
2 Pekerjaan Bapa		
Tidak bekerja	10	3.3
Kakitangan awam	112	37.2
Kakitangan swasta	50	16.6
Bekerja sendiri	74	24.6
Pesara	18	6.0
Lain-lain	10	3.3
Jumlah	274	91.0
3 Pekerjaan Ibu		
Tidak bekerja	103	34.2
Kakitangan awam	87	28.9
Kakitangan swasta	46	15.3
Bekerja sendiri	38	12.6
Pesara	9	3.0
Lain-lain	9	3.0
Jumlah	292	97.0
4 Pekerjaan Penjaga		
Tidak bekerja	1	0.3
Bekerja sendiri	1	0.3
Pesara	2	0.7
Jumlah	301	100.0
5 Pendapatan Keluarga		
B1: Kurang daripada RM2,500	218	72.4
B2: RM2,501 hingga RM3,170	31	10.3
B3: RM3,171 hingga RM3,970	6	2.0
B4: RM3,970 hingga RM4,850	18	6.0
M40: Lebih daripada RM4,850	18	6.0
Tidak menjawab	10	3.0
Jumlah	301	100.0

6 Bilangan adik-beradik yang tinggal serumah		
Tiada (anak tunggal)	4	1.3
Seorang	23	7.6
2 orang	48	15.9
3 orang	71	23.6
4 orang	67	22.3
5 orang	33	11.0
6 orang	24	8.0
7 orang	15	5.0
8 orang	9	3.0
10 orang	7	2.3
Jumlah	301	100.0
7 Bilangan adik-beradik yang mengikuti PdPR		
Tiada (anak tunggal)	10	3.3
Seorang	87	28.9
2 orang	72	23.9
3 orang	72	23.9
4 orang	34	11.3
5 orang	14	4.7
6 orang	9	3.0
7 orang	3	1.0
Jumlah	301	100.0

Jadual 4 pula menunjukkan maklumat keluarga murid. Majoriti murid adalah di bawah jagaan kedua ibu bapa (85.4%), diikuti dengan bapa tunggal (10.6%) dan ibu tunggal (2.7%). Namun, terdapat juga segelintir daripada mereka yang dipelihara oleh datuk dan nenek (1.0%) atau saudara mara lain (0.3%). Majoriti bapa mereka juga bekerja sebagai penjawat awam (37.2%), manakala ibu tidak bekerja (34.2%). Hanya minoriti murid yang mempunyai bapa atau penjaga yang tidak bekerja (3.3%).

Murid-murid SZK juga kebanyakannya berasal daripada keluarga B40 (91%), iaitu keluarga yang berpendapatan isi rumah kurang daripada RM4,850 sebulan. Malah, majoriti mereka merupakan kumpulan B1 bermaksud pendapatan kurang daripada RM2,500 (72.4%). Terdapat juga peratusan kecil murid yang tergolong dalam keluarga berpendapatan M40 (6%). Kebanyakan responden juga mempunyai 3 orang (23.6%) ke 4 orang (22.3%) adik-beradik yang tinggal sebumbung. Bilangan adik-beradik paling ramai adalah 10 orang, tetapi hanya peratusan kecil daripada responden kajian (2.3%). Responden yang berstatus anak tunggal (tiada adik-beradik) merupakan minoriti (1.3%). Data tinjauan juga menunjukkan bilangan adik-beradik responden yang juga mengikuti PdPR majoritinya adalah seramai seorang (28.9%), diikuti dengan 2 orang (23.9%) dan 3 orang (23.9%). Namun, bilangan adik-beradik responden paling ramai mengikuti PdPR adalah 7 orang (1.0%).

Kajian ini telah mengenal pasti sumber-sumber yang dimiliki oleh guru dan murid SZK untuk mengendalikan dan mengikuti PdPR daripada empat aspek iaitu; 1. pengetahuan, 2. pengalaman, 3. peralatan, serta 4. capaian internet.

Sumber Pengetahuan dan Pengalaman

Bagi kumpulan responden murid, pengalaman diukur berdasarkan pengalaman mereka menggunakan platform digital untuk tujuan pembelajaran sebelum PdPR diwajibkan oleh pihak sekolah. Hasil tinjauan menunjukkan bilangan murid yang pernah dan tidak pernah menggunakan platform digital sebelum PdPR diwajibkan oleh pihak sekolah adalah hampir sama. Manakala, daripada aspek pengetahuan, murid-murid ditanya sama ada mereka telah diajar untuk menggunakan platform digital bagi tujuan pembelajaran sebelum PdPR

diwajibkan oleh pihak sekolah. Hasil tinjauan menunjukkan majoriti murid telah diajar menggunakan platform digital sebelum ini.

Bagi kumpulan responden guru pula, pengalaman turut diukur berdasarkan pengalaman mereka menggunakan platform digital untuk tujuan pembelajaran sebelum PdPR diwajibkan oleh pihak sekolah. Hasil tinjauan menunjukkan bilangan guru yang pernah dan tidak pernah menggunakan platform digital sebelum PdPR diwajibkan oleh pihak sekolah adalah sama banyak. Daripada aspek pengetahuan pula, guru-guru diajukan dua soalan iaitu sama ada mereka telah diberi pendedahan oleh pihak sekolah untuk menggunakan platform digital bagi tujuan pengajaran sebelum PdPR diwajibkan dan adakah mereka telah dilatih secara formal untuk menggunakan platform digital bagi tujuan pengajaran sebelum PdPR diwajibkan. Hasil tinjauan menunjukkan majoriti guru telah diberi pendedahan tentang penggunaan platform digital dalam pengajaran tetapi tidak dilatih secara formal untuk menggunakan platform tersebut sebelum ini.

Sumber Peralatan

Kedua-dua kumpulan responden telah disoal tentang jenis dan bilangan peralatan PdPR yang mereka miliki. Peralatan-peralatan tersebut terdiri daripada telefon pintar, komputer tablet, komputer riba, komputer meja, televisyen, internet telefon (*mobile internet*), internet rumah (*Streamyx, Unifi*), internet jalur lebar mudah alih (*broadband*), fon telinga (*ear / headphone*) dan kamera web (*web cam*). Taburan jenis dan bilangan peralatan yang dimiliki oleh responden direkodkan seperti sumber peralatan digital yang dinyatakan.

Dapatan menunjukkan majoriti guru memiliki peralatan-peralatan yang diperlukan untuk tujuan PdPR. Peralatan asas seperti telefon pintar dan komputer riba semestinya dimiliki oleh semua guru. Peralatan-peralatan lain yang tidak dimiliki oleh semua guru merupakan peralatan yang mempunyai alternatif. Sebagai contoh, komputer tablet dan komputer meja merupakan peralatan alternatif bagi komputer riba.

Dapatan turut menunjukkan tidak semua murid memiliki peralatan asas yang diperlukan untuk PdPR, terutamanya komputer, sama ada komputer riba, komputer tablet atau komputer meja. Namun, majoriti murid memiliki telefon pintar. Sungguhpun begitu, hanya segelintir murid memiliki langganan internet, sama ada di telefon, rumah atau yang mudah alih. Oleh yang demikian, dapat disimpulkan bahawa murid-murid SZK masih tidak mempunyai peralatan asas yang lengkap untuk mengikuti PdPR, berbanding golongan guru.

Sumber Capaian Internet

Sumber capaian internet bagi guru dilihat daripada dua aspek iaitu kualiti sambungan internet dan kekerapan sambungan tersebut terputus. Daripada perspektif guru, majoriti menyatakan sambungan internet mereka tidak stabil, tetapi jarang terputus. Manakala, jumlah murid SZK yang menyatakan kualiti sambungan internet yang “tidak stabil” dan “bagus” adalah hampir sama dengan dapatan guru. Walau bagaimanapun, majoriti murid setuju bahawa sambungan internet mereka jarang terputus. Secara keseluruhannya, komuniti SZK memiliki capaian internet yang agak baik untuk mengendalikan dan mengikuti aktiviti PdPR semasa PKP dikuatkuasakan di antara guru dan juga murid.

Corak Kepenggunaan Pendigitalan PdPR

Dalam kajian ini, corak kepenggunaan pendigitalan PdPR dalam kalangan murid dan guru SZK diperhatikan daripada lima aspek iaitu; 1. kekerapan penggunaan, 2. tempoh penggunaan, 3. peranti yang paling kerap digunakan, 4. kepelbagaian jenis platform digital yang digunakan dan kepelbagaian mod PdPR yang dikendalikan (oleh guru) atau diikuti (oleh murid).

Kekerapan Penggunaan Platform Digital PdPR

Kekerapan penggunaan platform digital untuk tujuan PdPR oleh responden guru dan murid SZK diukur dan dibandingkan dalam sela masa satu minggu. Keputusan tinjauan memaparkan statistik perbandingan antara kekerapan penggunaan platform digital PdPR oleh guru dan murid SZK. Data menunjukkan majoriti guru SZK menggunakan platform digital PdPR lebih daripada 5 kali dalam seminggu (63.2%), berbanding murid SZK yang kebanyakannya menggunakan platform digital PdPR hanya 5 kali dalam seminggu (55.5%). Malah, tidak terdapat sebarang rekod yang mencatatkan penggunaan seminggu sekali bagi kumpulan responden guru (0%), berbanding kumpulan responden murid yang mencatatkan sebanyak 3.3%. Oleh yang demikian, dapat disimpulkan bahawa penggunaan platform digital PdPR lebih intensif dalam kalangan guru berbanding murid SZK. Dapatan yang dilaporkan adalah munasabah memandangkan peranan guru adalah lebih dominan dalam pelaksanaan aktiviti PdPR. Guru-guru bukan sahaja perlu mengajar murid-murid, bahkan perlu menyediakan bahan-bahan pengajaran dan tugas kepada murid-murid. Peranan murid-murid pula hanya terhad kepada menghadiri kelas dan menyiapkan tugas yang diberikan guru.

Tempoh Penggunaan Platform Digital PdPR

Tempoh penggunaan platform digital untuk tujuan PdPR oleh guru dan murid SZK diukur dan dibandingkan dalam unit jam. Keputusan memaparkan majoriti murid SZK menggunakan platform digital PdPR lebih daripada 5 jam bagi setiap kali penggunaan (34.9%). Manakala, majoriti guru SZK hanya menggunakan platform digital PdPR dalam tempoh 1 jam bagi setiap kali penggunaan (42.1%). Hal ini mungkin disebabkan kerana, kebanyakan murid menggunakan platform digital PdPR sepanjang tempoh sesi persekolahan berlangsung iaitu antara 6 hingga 7 jam. Sebaliknya, majoriti guru SZK tidak menggunakan platform digital PdPR secara berterusan dan hanya menggunakannya semasa sesi pengajaran sahaja. Tempoh 1 jam bagi setiap kali penggunaan ternyata sama tempohnya dengan 2 masa (*period*) sesi pengajaran bagi setiap mata pelajaran.

Peranti yang Paling Kerap Digunakan

Selain daripada kekerapan dan tempoh penggunaan platform digital PdPR, jenis peranti yang digunakan responden kajian turut menjadi indikator corak penggunaan platform digital PdPR menunjukkan jenis-jenis peranti elektronik atau digital yang digunakan oleh guru dan murid SZK untuk menjalankan aktiviti PdPR. Majoriti murid menggunakan telefon pintar (81.7%). Hanya sebahagian kecil murid yang menggunakan lain-lain peranti seperti komputer riba (9.3%), komputer tablet (4.0%), televisyen (3.0%) dan komputer meja (1.0%). Manakala, majoriti guru menggunakan komputer riba (57.9%), diikuti dengan komputer tablet (23.7%). Terdapat juga peratusan kecil guru yang menggunakan telefon pintar (10.5%) dan komputer meja (7.9%). Data yang dilaporkan berkenaan jenis-jenis peranti yang digunakan ini adalah munasabah dan sesuai dengan kemampuan kumpulan responden yang dikaji.

Kepelbagaian Jenis Platform Digital yang Digunakan

Seterusnya, bagi corak penggunaan platform digital PdPR turut dilihat daripada aspek kepelbagaian jenis platform digital yang digunakan oleh responden kajian. Secara keseluruhannya, terdapat 15 jenis platform digital yang pernah digunakan oleh guru dan murid. Dapatan memaparkan *Google Meet* sebagai platform yang paling banyak digunakan oleh kedua-dua kumpulan responden iaitu guru (97.4%) dan murid SZK (89%). Namun begitu, platform kedua terbanyak yang digunakan oleh guru-guru SZK adalah *Quizizz* (86.8%), tetapi bagi perspektif murid pula adalah *WhatsApp* (81.6%). Selain itu, peratusan guru yang menggunakan *Google Classroom* dan *YouTube* adalah sama (71.1%). Manakala, platform lain yang jarang digunakan oleh para guru SZK termasuklah *Padlet* (7.9%), *Jamboard* (7.9%), *Wix* (2.6%), *Quizwhezeer* (2.6%), dan *Microsoft Team* (2.6%). Maka, tidak hairanlah tiada rekod penggunaan platform tersebut yang dicatatkan oleh para pelajar (0%), kecuali *Microsoft Team* (10.6%).

Kepelbagaian Mod PdPR yang Digunakan

Corak kepenggunaan pendigitalan PdPR dikaji daripada aspek kepelbagaian mod PdPR yang dikendalikan oleh guru atau diikuti oleh murid. Ini boleh dilihat menerusi lima item pertanyaan terhadap corak kepenggunaan pendigitalan PdPR bagi guru. Bagi corak menonton pra-rakaman pengajaran menunjukkan guru yang menonton 2-5 kali (104%), seminggu sekali (93%), beberapa kali sehari (41%), tidak pernah (30%) dan sehari sekali (1%). Manakala bagi corak mengikuti kelas secara langsung menunjukkan 2-5 kali seminggu (131%), beberapa kali seminggu (83%), sekali sehari (42%), seminggu sekali (31%) dan tidak pernah (11%). Sementara, diberi tugas pula menunjukkan, corak guru dalam penggunaan digital 2-5 kali seminggu (120%), seminggu sekali (66%), sehari sekali (54%), beberapa kali sehari (52%), dan tidak pernah (8%). Bagi corak diberi buku atau nota atau latihan pula, 2-5 kali seminggu (109%), seminggu sekali (77%), beberapa kali sehari (51%), sehari sekali (44%) dan tidak pernah (17%). Guna bahan bantuan pengajaran bukan elektronik, 3-5 kali seminggu (104%), seminggu sekali (66%), tidak pernah (52%), sehari sekali (41%) dan beberapa kali sehari (35%).

Dapatan terhadap corak kepenggunaan pendigitalan PdPR daripada perspektif murid mendapati item bagi sediakan pra-rakaman pengajaran menunjukkan murid menggunakan sebanyak 7 kali seminggu dengan peratusan (14%). Manakala, murid yang tidak pernah guna platform pendigitalan dalam seminggu didapati sebanyak (12%) dan penggunaan sehari sekali (5%). Selain itu, penggunaan 2-5 kali seminggu (5%), dan beberapa kali sehari (2%). Manakala, bagi item corak masa penggunaan platform digital, adakan kelas secara langsung dilakukan beberapa kali sehari (14%), sehari sekali (13%), 2-5 kali seminggu (8%), dan tidak pernah sebanyak (3%).

Dapatan juga menunjukkan item bagi sediakan tugas secara *synchronous*, bagi tempoh seminggu sekali (12%), 2-5 kali seminggu (10%), sehari sekali (9%), dan beberapa kali sehari (7%). Sementara itu, bagi item guna bahan bantuan pengajaran bukan elektronik pula menunjukkan tempoh penggunaan seminggu sekali (17%), beberapa kali sehari (8%), 2-5 kali seminggu (6%), tidak pernah menggunakannya (4%) dan penggunaan sehari sekali (3%). Dengan ini, corak kepenggunaan pendigitalan PdPR bagi perspektif murid menunjukkan terdapat variasi penggunaan dari aspek tempoh masa penggunaan oleh murid.

KESIMPULAN

Secara kesimpulannya, kajian ini mendapati guru dan murid menunjukkan peratusan penggunaan yang tinggi terhadap telefon pintar dan juga komputer riba berbanding penggunaan tablet, komputer meja, televisyen, internet telefon (*mobile internet*), internet rumah (*Streamyx, Unifi*), internet jalur lebar mudah alih (*broadband*), fon telinga (*ear / headphone*) dan kamera web (*web cam*) dalam pengajaran dan pembelajaran semasa PdPR. Ini bermakna kedua-dua sumber ini memainkan peranan penting dalam pengendalian dan pembelajaran kepada guru dan murid Sekolah Zakat semasa PdPR. Secara keseluruhannya, guru dan murid menggunakan sumber-sumber dalam pengajaran dan pembelajaran menerusi empat elemen iaitu 1. pengetahuan, 2. pengalaman, 3. peralatan, serta 4. capaian internet. Keempat-empat faktor ini merupakan sumber penting kepada guru dan murid dalam menghadapi PdPR.

Corak penggunaan pendigitalan menunjukkan kekerapan penggunaan platform digital PdPR oleh guru dan murid. Dapat disimpulkan bahawa penggunaan platform digital PdPR lebih intensif dalam kalangan guru berbanding murid SZK. Dapatan ini relevan memandangkan peranan guru adalah lebih dominan dalam pelaksanaan aktiviti PdPR. Malah, guru-guru bukan sahaja perlu mengajar murid-murid, bahkan perlu menyediakan bahan-bahan pengajaran dan tugas kepada murid-murid. Namun, peranan murid-murid pula hanya terhad kepada menghadiri kelas dan menyiapkan tugas yang diberikan guru sahaja.

Dari aspek tempoh masa pula, dapat disimpulkan murid menggunakan lebih 5 jam sehari manakala, guru lebih 1 jam sehari. Penggunaan yang lama oleh murid lebih kepada meneroka aktiviti lain selepas pembelajaran berbanding dengan guru SZK tidak menggunakan platform digital PdPR semasa sesi pengajaran sahaja. Tempoh 1 jam bagi setiap kali penggunaan ternyata sama tempohnya dengan 2 masa (*period*) sesi pengajaran bagi setiap mata pelajaran. Manakala, *Google Meet* merupakan platform utama dalam corak penggunaan pendigitalan PdPR untuk murid dan guru. Justeru, pengendalian sumber dan corak penggunaan pendigitalan murid dan guru memberi impak keberhasilan dalam proses pengendalian PdPR di SZK disokong oleh Teori Kognitif Sosial yang memainkan peranan saling kaitan di antara ciri-ciri peribadi, perlakuan dan persekitaran. Dalam hal ini faktor ciri-ciri peribadi memberi intervensi kepada perlakuan guru dan murid dalam mengaplikasikan sumber semasa PdPR. Manakala, faktor peribadi akan didorong oleh faktor persekitaran semasa Covid-19 dalam menentukan corak kepenggunaan pendigitalan. Ketiga-tiga faktor menerusi Teori Kognitif Sosial ini menyokong dalam mengenal pasti sumber-sumber yang digunakan oleh guru dan murid dan membentuk corak penggunaan pendigitalan guru dan murid dalam PdPR SZK. Selain itu, tidak hairanlah kaedah pembelajaran "*talaqqi*" boleh diterapkan melalui pengajaran dan pembelajaran menerusi platform digital di SZK.

PENGHARGAAN

Penyelidikan ini adalah di bawah geran IPIZ Zakat Kod S/O: 21149. Kami mengucapkan terima kasih kepada pemberi maklumat dari Sekolah Zakat Kedah Malaysia, Universiti Utara Malaysia, yang memberikan pandangan dan kepakaran yang banyak menyumbang kepada penyelesaian penyelidikan ini.

BIODATA

Aselawati Binti Che Ab Adziz, Ph.D, adalah pensyarah kanan di Pusat Pengajian Teknologi Multimedia dan Komunikasi Universiti Utara Malaysia (UUM). Mendapat Ijazah Doktor Falsafah di Pusat Pengajian Komunikasi, Universiti Sains Malaysia (USM) dalam bidang Pengajian Skrin. Bidang kemahiran dalam media sosial, periklanan dan skrin. Email: aselawati@uum.edu.my

Awan Binti Ismail, Ph.D, adalah pensyarah Kanan di Pusat Pengajian Teknologi Multimedia dan Komunikasi Universiti Utara Malaysia. PhD beliau mengenai amalan Kewartawanan di Malaysia dan telah dianugerahkan oleh University of Adelaide, Australia. Bidang kepakaran beliau ialah kewartawanan dan pengajian media. Email: awan@uum.edu.my

RUJUKAN

- Abd Rahim, S. I., Yaakob, M. A., & Mohd Ali, A. S. (2015). Pedagogi talaqqi dalam pendidikan Islam di pondok. *e-Proceeding of the 3rd Global Summit on Education GSE 2015*, 9-10 March 2015 (pp. 771-776), Kuala Lumpur, Malaysia.
- Abd Rahman, I., & Ramli, A. A. (2021). Isu dan cabaran dalam pelaksanaan pendidikan peringkat rendah dan menengah: Pendekatan Malaysia semasa pandemik COVID-19. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*, 6(9), 1-13.
- Abd Razak, R. H., & Mohd Rusli, N. F. (2022). Pembelajaran secara dalam talian Tahap kesediaan dan keberkesanan pelaksanaannya kepada pelajar. *LSP International Journal*, 9(1), 31-43.
- Abdul Hamid, S. (2021). Keberkesanan kelas pengajaran dan pembelajaran di rumah (PdPR). In A. S. A. Nzly, N. Senin, M. A. S. Rozani, & M. R. Mohamad (Eds.), *Pendidikan Pemangkin peradaban Islam* (pp. 26-30). Penerbit Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor.
- Abdul Rashid, M. H., & Narowi, M. (2021). Keberkesanan pengajaran dan pembelajaran terhadap mata pelajaran Pendidikan Islam secara dalam talian perspektif guru di Sekolah Maahad Hafiz, Klang. *Ma'ālim al-Qur'ān wa al-Sunnah*, 17(Special Issue), 114-128.
- Abdullah, I., Parveen, S., & Haq, S. U. (2021). Forced online experiment and its acceptance among the University students during pandemic in Pakistan. *Foresight*, 24(3/4), 392-407. <https://doi.org/10.1108/FS-01-2021-0026>
- Abu Bakar, N. A., Hashim, N., Othman, A., Md Tahir, R., & Mohd Azlan, M. N. N. (2022). Sekolah Zakat: Peluang peningkatan kualiti hidup menerusi institusi pendidikan. *International Journal of Islamic Business*, 7(1), 60-75. <https://doi.org/kfxs>
- Abu Bakar, S. S., Janan, D., Lambri, A., & Ruzuwan, N. R. (2019). Kaedah pengajaran di institusi pengajian pondok. *O-JIE: Online Journal of Islamic Education*, 7(2), 10-20.
- Ahsan, A. A. (2022, February 14). Sejauh mana hala tuju isu keciciran pelajar semasa PdPR dalam norma baharu. *Malaysia Gazette*. <https://malaysiagazette.com/2022/02/14/sejauh-mana-hala-tuju-isu-keciciran-pelajar-semasa-pdpr-dalam-norma-baharu/>
- Ainal Marhaton Abd. Ghani. (2021). PdPR kurang efektif, pelajar tertekan. *Utusan Malaysia*. <https://www.utusan.com.my/ekonomi/2021/04/pdpr-kurang-efektif-pelajar-tertekan/>
- Almahasees, Z., & Qassem, M. (2021). Faculty perception of teaching translation courses online during Covid-19. *PSU Research Review*, 6(3). <https://doi.org/kfxt>
- Amanina, F. (2022, April 21). Majoriti pelajar rasakan PdPR tidak berkesan, ada yang alami masalah mental. *Soya Cincau*. <https://bm.soyacinciau.com/2022/04/21/majoriti-pelajar-rasakan-pdpr-tidak-berkesan-alami-masalah-mental/>
- Bag, S., Aich, P., & Islam, M. A. (2020). Behavioral intention of “digital natives” toward adapting the online education system in higher education. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 14(1), 16-40. <https://doi.org/kfxv>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social-cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1–26.

- Bandura, A. (2007). Much ado over faulty conception of perceived self-efficacy grounded in faulty experimentation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26(6), 641-758.
- BERNAMA. (2021a, January 24). Pdpr: Cabaran guru, pelajar dan ibu bapa. *myMetro*. <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2021/01/667475/pdpr-cabaran-guru-pelajar-dan-ibu-bapa>
- BERNAMA. (2021b, January 23). PdPR: Masalah peralatan, internet, isu keberkesanan antara keluhan. *Utusan Borneo Online*. <https://www.utusanborneo.com.my/2021/01/23/pdpr-masalah-peralatan-internet-isu-keberkesanan-antara-keluhan>
- Bougie, R., & Sekaran, U. (2020). *Research methods for business: A skill building approach* (8th ed.). John Wiley & Sons.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed.). Oxford University Press.
- Chua, Y. P. (2014). *Kaedah penyelidikan* (3rd ed., Vol. 1). McGraw-Hill Education.
- Cooper, D. R., & Schindler, P. S. (2014). *Business research methods* (12th ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications, Inc.
- Darusalam, G., & Hussin, S. (2018). *Metodologi penyelidikan dalam pendidikan: Amalan dan analisis kajian* (2nd ed.). Penerbit Universiti Malaya.
- Dillman, D. A., Smyth, J. D., & Christian, L. M. (2014). *Internet, phone, mail and mixed-mode surveys: The tailored design method* (4th ed.). John Wiley & Sons.
- El Refae, G. A., Kaba, A., & Eletter, S. (2021). Distance learning during COVID-19 pandemic: Satisfaction, opportunities and challenges as perceived by faculty members and students. *Interactive Technology and Smart Education*, 18(3), 298-318. <https://doi.org/10.1108/ITSE-08-2020-0128>
- Fowler, F. J. (2014). *Survey research methods* (5th ed.). SAGE Publications, Inc.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw-Hill Companies, Inc.
- Greener, S. (2008). *Business research methods*. Ventus Publishing ApS.
- Hamid, N. H. (2021, Dis 8). Sekolah Zakat Kedah bantu atasi keciciran pelajar. *Sinar Harian*. <https://www.sinarharian.com.my/article/176649/EDISI/Sekolah-zakat-Kedah-bantu-atasi-keciciran-pelajar>
- Hashim, R. (2022, Jan 4). SMA Al Hanafiah dijadikan sekolah zakat keempat. *Sinar Harian*. <https://www.sinarharian.com.my/article/181288/EDISI/SMA-Al-Hanafiah-dijadikan-sekolah-zakat-keempat>
- Hussin, F., Ali, J., & Zamzuri Noor, M. S. (2014). *Kaedah penyelidikan & analisis data SPSS*. UUM Press.
- Kamal, T., & Illiyah, A. (2021). School teachers' perception and challenges towards online teaching during COVID-19 pandemic in India: An econometric analysis. *Asian Association of Open Universities Journal*, 16(3), 311-325. <https://doi.org/kfx3>
- Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM). (2020). Manual pengajaran dan pembelajaran di rumah.
- Lightsey, R. (1999). Albert Bandura and the exercise of self-efficacy [Review of the book Self efficacy: The exercise of control]. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 13(2), 158-166.
- Luthans F. (2002). The need for and meaning of positive organizational behavior. *Journal of Organizational Behavior*, 23, 695-706.

- Mohamad Rawi, M., Baharudin, H., Lubis, M. A., & Romli, S. A. (2015). *Institusi pondok dalam sistem pendidikan Islam di Malaysia*. Paper presented at 7th International Workshop and Conference of Asean Studies on Islamic and Arabic Education and Civilization, Selangor, MY.
- Mohamed Aziz, N. F. A., Wahab, E., Shamsuddin, A., Abdullah, N. H., & Wan Ahmad, W. N. K. (2020). Hubungan antara sikap dan penerimaan pelajar terhadap amalan pembelajaran atas talian. *Research in Management of Technology and Business*, 1(1), 104-113.
- Mohammad, N. (2022, April 13). Cabaran melahirkan pelajar berkualiti melalui pengajaran dan pembelajaran di rumah (PdPR). *Melaka First*.
<https://melakafirst.com/2022/04/13/cabaran-melahirkan-pelajar-berkualiti-melalui-pengajaran-dan-pembelajaran-di-rumah-pdpr/>
- Mohd Basar, Z., Mansor, A. N., Jamaludin, K. A., & Alias, B. S. (2021). The effectiveness and challenges of online learning for secondary school students: A case study. *Asian Journal of University Education*, 17(3), 119-129.
- Mohtar, M., & Md Yunus, M. (2022). A systematic review of online learning during COVID-19: Students' motivation, task engagement and acceptance. *Arab World English Journal (AWEJ) 2nd Special Issue on Covid*, 19.
- Neuman, L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Pearson Education Ltd.
- Nurliyana Amalina Rabiatalafiqah Abdul Halim, Nasshata Fatiha A. Hashim, Siti Kamaliah Awang Alek, Khairunnisa Nurasikin Asmali, Rafidah Rosli, & Muhammad Anshari. (2021). *BeUsin: Savings and investment platform*. In M. N. Almunawar, M. A. Ali, & S. A. Lim (Eds.), *Handbook of research on innovation and development of e-commerce and e-business in ASEAN* (Chap. 25, pp. 526-548). IGI Global. <https://www.igi-global.com/dictionary/beusin/55829>
- Pajares, F., & Miller, M. D. (1997). Mathematics self-efficacy and mathematical problem solving: Implications of using different forms of assessment. *Journal of Experimental Education*, 65(3), 213-229.
- Pondok Moden Zakat Kedah (PMZK)*. (n.d.). Pengenalan PMZK.
<https://pmzk.edu.my/page/pagedetail.php?schid=6&schname=PENGENALAN>
- Puteri. (2021). 5 platform digital yang paling banyak digunakan oleh rakyat Malaysia. *Majalah Labur*.
- Rughoobur-Seetah, S., & Hosanoo, Z. A. (2021). An evaluation of the impact of confinement on the quality of e-learning in higher education institutions. *Quality Assurance in Education*, 29(4), 422-444. <https://doi.org/10.1108/QAE-03-2021-0043>
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2016). *Research methods for business students* (7th ed.). Pearson Education Ltd.
- Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill building approach* (7th ed.). John Wiley & Sons.
- Sekolah Zakat Kedah, S. Z. K. (2020). *About Sekolah Zakat Kedah*. Facebook.
https://www.facebook.com/sekolahzkatkedah/about/?ref=page_internal
- Sitar-Taut, D.-A., & Mican, D. (2021). Mobile learning acceptance and use in higher education during social distancing circumstances: An expansion and customization of UTAUT2. *Online Information Review*, 45(5), 1000-1019. <https://doi.org/grh7vs>

- Sualman, I. (2019, May 12). Malaysia obses media sosial. *Sinar Harian*.
<https://www.sinarharian.com.my/article/27675/KOLUMNIS/Malaysia-obses-media-sosial>
- Stajkovic, A. D., & Luthans, F. (1998). Self-efficacy and work-related performance: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, *124*, 240–261.
- Tarhini, A., Masa'deh, R. e., Al-Busaidi, K. A., Mohammed, A. B., & Maqableh, M. (2017). Factors influencing students' adoption of e-learning: A structural equation modeling approach. *Journal of International Education in Business*, *10*(2), 164-182.
<https://doi.org/10.1108/JIEB-09-2016-0032>